

הַמַּעֲיִן

בתוכן:

- 2 הכוס השישית / העורך
- 3 חיוב בשבת על מלאכה שהיא חלק מתהליך / הרב חיים סבתו
- 8 הקריאה בתורה במחזור השנתי: המנהגים שקדמו למנהג האחד / רחמים שר שלום
פיוט הטל של ר' אלעזר הקליר: שימושים חדשניים בצמד האותיות 'טל' /
- 24 הרב משה יהודה רוזנווסר
- 30 מדוע לא תיקנו ברכה על מצות ישיבת ארץ ישראל? / הרב יעקב זיסברג
העבודה החקלאית במושבות בעת מגפת הכולרה בשמיטת תרס"ג /
- 44 הרב ד"ר בועז הוטרר
"חנוך לנער על פי דרכו": מבט חינוכי על רצף הסיפורים בראש מסכת פסחים
- 53 העוסק בלשון נקיה / ליאור זיו

זיכרון להולכים

- אלו דברים שיש להם שיעור... זיכרונות מהשיעור השבועי בבית הגרז"נ
- 56 גולדברג זצ"ל / הרב ישי מאיר
- 59 שימושה ולימודה: ממשנתו של הרב יהודה הרצל הנקני"צ / יוסף אברמסון

תגובות והערות

- עוד על 'קרבת ההגאים' בפירוש הרש"ר הירש לתורה / אליעזר הרץ, הרב אליהו
יעקבסון; עוד בעניין שיעור האגוז / הרב חיים אשר ברמן; עוד בעניין ההגהות בגמרות
מהדורת 'עוז והדר' / הרב דניאל י' גולדשמידט, הרב יעקב לויפר; רגישות לרגשות
הזולת / הרב עמיחי כנרתי; פירוש הביטוי בידיש 'קאכט זיך' / הרב יעקב לויפר;
עוד בעניין זריעת ירק מתחת לפרגולה שגפן מודלית על גביה / הרב בועז מרדכי,
הרב דוד שטרן; נס נוסף במוציאת השמן הטהור למנורת המקדש בימי החשמונאים
/ הרב עזריה אריאל; להתפלל בתחפושת בפורים, וטעם המנהג להתחפש /
הרב גמליאל הכהן רבינוביץ; גדר מצות חרוסת בליל הסדר / הרב עומר חבצלת.....
- 63

על ספרים וסופריהם

- מיהו מחבר 'תוספות ישנים' למסכת ראש השנה? / הרב אהרן גבאי
- 80 עוד על חיבור ספר הזהר / הרב יהושע ענבל
- 96 מי ממקורבי הראי"ה היה חסידו של רבי לייבילה איגר מלובלין? / דוד הירש
- 99 בין חששות לאידיאל: יחסם של גדולי התורה לאנציקלופדיה התלמודית / הרב אורי רדמן
- 115 נתקבלו במערכת / הרב יואל קטן

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

בס"ד גיליון 237 • ניסן תשפ"א [סא, ג]

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני

המשתתפים בגיליון זה:

יוסף אברמסון, ת"ד 1103, בית אל 9062800. ycgolan15@gmail.com
הרב עזריה אריאל, הרב אריה בינה 21/4, ירושלים 9313312. azar@neto.net.il
הרב חיים אשר ברמן, חזון איש 39, ירושלים 9742404. nadlan.romema123@gmail.com
הרב אהרון גבאי, הרצל 87/9, אופקים 8752067. a0533171725@gmail.com
הרב דניאל י' גולדשמידט, אבני נזר 20, מודיעין עילית 7181020. dgold31@enativ.com
הרב ד"ר בועז הוטרר, ברכה 4483500. huttererb@gmail.com
דוד הירש, רשב"י 10, אשדוד 7765030. clch508@gmail.com
אליעזר הרץ, דולב 7193500. eli_hertz@police.gov.il
ליאור זיו, מצפה נבו 52/6, מעלה אדומים 9841037. liorgitit@gmail.com
הרב יעקב זיסברג, קדומים 4485600. 555pnina@gmail.com
הרב עומר חבצלת, מגיני הגליל 51/6, רחובות 7620081. omer.havazelet@gmail.com
אליהו יעקבסון, ישיבת שעלבים 9978400. 585Eliya@gmail.com
הרב עמיחי כנרת, איתמר 4483400. esa@etrog.net.il
הרב יעקב לויפר, ברכת אברהם 20/1, ירושלים 9743666. pesach20@gmail.com
הרב ישי מאיר, ישיבת שעלבים 9978400. yishaimeir123@gmail.com
הרב בועז מרדכי, מכון שלמה אומן, ישיבת שעלבים 9978400. boazz@gmail.com
הרב חיים סבתו, דרך מצפה נבו 59, מעלה אדומים 9841044. sabatoh21@gmail.com
הרב יהושע ענבל, שדי חמד 8/6, מודיעין עילית 7181043. yehoshua-i@hotmail.com
הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, שעלבים 9978400. wso@shaalvim.co.il
הרב גמליאל הכהן רבינוביץ, אבן שפרוט 3, בני ברק 5132719. 7128536@gmail.com
הרב אורי רדמן, ת"ד 2365, שוהם 6083516. urired@walla.com
הרב משה יהודה רוזנוסר, אבן שמואל 28, רמות ב ירושלים 9723497. moshe.rosenwasser613@gmail.com
הרב דוד שטרן, ישיבת שעלבים 9978400. avidast@gmail.com
רחמים שר שלום, בן אבי"י 77, נתניה 4230879. yrsarshalom@bezeqint.net

* * *

'המעין' - כתב עת היוצא לאור ע"י מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

מיסודו של 'מוסד יצחק ברויאר' שע"י פועלי אגודת ישראל

מייסד (תשי"ג) ועורך: פרופ' מרדכי ב"ר יצחק ברויאר
עורך אחראי (תשכ"ד-תשס"ב): ר' יונה עמנואל
תנצב"ה

המערכת: ד"ר שמעון בולג, ירושלים | הרב שמעון שלמה גולדשמידט, אלון שבות
הרב מיכאל ימר, שעלבים | הרב בועז מרדכי, נריה | פרופ' זהר עמר, נוה צוף
יהודה פרוידגר, ירושלים

העורך: הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, ישיבת שעלבים 9978400

טל': 08-9276664; פקס: 1538-9276664; דואר אלקטרוני: wso@shaalvim.co.il
למינויים, וכן למינויים אלקטרוניים ללא תשלום, נא לפנות למכון שלמה אומן

© כל הזכויות שמורות

הכוס השישית

אחת המצוות הידועות של ליל הסדר היא שתיית ארבע כוסות יין דרך חירות. לדעת הירושלמי מקור החיוב הזה הוא ארבעה לשונות של גאולה שנאמרו לבני ישראל לפני יציאת מצרים - 'והוצאתי', ו'הצלתי', 'וגאלתי', 'ולקחת'. יש נוהגים לשתות כוס חמישית, או להניח אותה (מצד הספק) לאלהו הנביא, והיא הכוס שמבטאת את המשך ההבטחה של הקב"ה - 'והבאתי אתכם אל הארץ'.

לשונות הגאולה האלו נאמרו על גאולת מצרים. גם בדורנו זכינו שהלשונות האלו יתגשמו אחד לאחד, אם כי לא בשלמות (וגם לא זכינו עדיין שיתקיים המשך הפסוק 'וידעו כי אני ה' אלוהיכם' וכו', ויש לצערנו הרבה שעוד כופרים בטובה, ה' יאיר עיניהם). גם ברכת 'והבאתי' כבר התקיימה ב"ה בדורנו במידה מרובה - אנו מתקרבים לכך שיתקיים בארץ 'רוב יושביה עליה', וכל התחזיות אומרות שבסיום משבר הקורונה העולמי צפויה עלייה של רבבות יהודים מהעולם כולו לארץ הקודש.

אבל עתה אנו צריכים לצפות ללשון הגאולה השישי, לכוס השישית עליה כמעט שלא מדברים: 'ונתתי אותה לכם מורשה'. גם אחרי שאנו ב"ה יושבים לבטח בארץ ומתחזקים בכל היבט שהוא, לא בכל תחום אנו מרגישים ופועלים כאילו הארץ באמת שלנו. אחרי שעשה לנו אלוהים את כל זאת, אחרי יותר ממאתיים שנה מאז תחילת חידוש היישוב היהודי בארץ, אחרי יותר משבעים שנה מאז נס קום המדינה, אחרי שזכינו לקימום עולם התורה בכמות, ובהיבטים רבים אף באיכות, באופן שלא זכינו לו במשך דורות רבים, אחרי שאנו בדרך להיות מעצמה צבאית ומדינית וכלכלית ומדעית - הגיע כבר הזמן שנתנהג כמו בעלי הבית בארץ ישראל. זה אמור לבוא לידי ביטוי ביחס לגר אשר בקרבנו שמרים את ראשו הרבה מעבר למידה, זה אמור לבוא לידי ביטוי בשיתוף אמיתי של הציבור שומר המצוות בשלטון במדינה, זה אמור לבוא לידי ביטוי בסדרי עדיפויות מדיניים וכלכליים ותורניים חינוכיים ועוד. עינינו נשואות לה' שיזכנו בעוד 'לשון של גאולה', והארץ על כל מרחביה תהיה לנו באמת מורשה.

המסורה מצביעה על שני מקומות נוספים בתנ"ך שבו נמצא הביטוי 'מורשה' - בסוף ספר דברים התורה היא 'מורשה קהילת יעקב', וביחזקאל פרק לו הגויים חושבים בטעותם שארץ ישראל היא מורשה להם, עד שמתערב ריבונו של עולם וקובע שהארץ מחכה לעמה: 'וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא'. הגיע הזמן להגביה את הכוס השישית, כוס המורשה, כוס התורה, כוס התחייה, כוס הריבונות של עם ישראל בארצו ושל התורה בארצה.

נתפלל לריבונו של עולם שהבחירות הנוספות האלו יסתיימו בתוצאות טובות לתורה ולארץ ולעם, ושנזכה לראות את המשך צמיחת גאולתנו עד הגאולה השלמה בב"א.

מערכת 'המעין' מברכת את המנויים והקוראים בברכת בריאות שלמה ובחג כשר ושמה.

הק' יואל קטן